

Juryrapport

Prijsvraag 2013 "Wat is luxe?"

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen / NRC Handelsblad

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen (KHMW) doet al sinds 1753 aan een vorm van crowdsourcing. In de vorm van een prijsvraag wordt een antwoord gezocht op maatschappelijke en wetenschappelijke kwesties. Een jury maakt een keuze uit de inzendingen. Dit jaar betrof de vraag een essay van hooguit 2.000 woorden te schrijven over het onderwerp "Wat is luxe"? De prijsvraag is tegenwoordig een samenwerking tussen KHMW en NRC Handelsblad.

Dit jaar zijn er 223 inzendingen. Ofschoon sommige inzenders voor hun antwoord niet meer dan een eenregelig, per iPhone verzonden bericht nodig hebben, blijken de meesten zich met goede verhalen echt in de vraagstelling te hebben verdiept. Het toont dat ons land veel schrijftalent heeft. Opmerkelijk is dat de vraag wat luxe is vaak vanuit een persoonlijk getinte belevenis wordt verteld. Dan klinkt meestal een afkeer tegen luxe als materiële rijkdom: ware luxe is immaterieel en een eigen beleving van geluk. Veel minder in aantal zijn de echte essays, waarin de eigen opvattingen worden gevormd op basis van wat anderen over het onderwerp hebben geschreven en op basis van maatschappelijke ontwikkelingen. Daarbij stelt de jury zich zelf wel de vraag wat onder een "echt essay" moet worden verstaan.

Dit alles maakt de keuze moeilijk. Na ampel beraad is er een sterke winnaar uit de bus gekomen, is er een bijna even sterke inzending met een zilveren medaille beloond en is aan een zeer jonge schrijfster een aanmoedigingsprijs toegekend.

Eerst de aanmoedigingsprijs:

Vijftien jaar oud zijn, naar eigen zeggen zonder "bijbaantje", en je buigen over de vraag wat luxe is en daarbij verder kijken dan de eigen achtertuin, sterker nog, direct bij de ander beginnen: van het huis met een groot zwembad via de Derde Wereld, spijbelen, computeren en Monopoly - toegegeven, grote stappen, maar wordt de wereld niet steeds kleiner? - gaan we, om te eindigen bij het bekende hutje op de hei - "als je [daar] echt gelukkig bent" - en de waarheid die voor iedereen geldt: als je tevreden bent, dan is dat het meest luxe leven dat je kunt leiden.

De aanmoedigingsprijs gaat dit jaar naar **Esther van der Wel**.

Vervolgens de zilveren medaille:

De mens als speler, of, beter nog: het leven als spel. De historicus Huizinga wijdde er een van zijn bekendste werken aan, Homo ludens, en in de twintigste-eeuwse filosofie zag Wittgenstein zelfs onze taaluitingen als een spel. De winnaar van de zilveren medaille ziet luxe als spel, maar dan wel als een serieus spel waarbij we op een complexe manier belangrijke informatie over ons zelf weggeven. In een zeer gedegen, historisch en filosofisch onderlegd essay verkent hij dit spel, het veld en de spelregels - en komt tot de conclusie: het gaat er niet alleen om de regels te kennen, maar meer nog je eigen regels op te stellen.

Een eigen invulling van luxe: dat is het grote goed en de strekking voor een zeer goed essay: Let the games begin. Van zilveren medaillewinnaar **Agali Mert**.

Tenslotte de winnaar:

Als de roman de walvis is die alle andere tekstsoorten kan opslokken zonder zelf zijn vorm en identiteit te verliezen, dan is het essay zijn kleine broertje.

In een persoonlijk - maar generatiebreed - weifelend - maar steeds diepgravend - helder en subtiel opgebouwd essay met duidelijke, ondersteunende stellingnamen - authenticiteit en commercie: tricky business, ja, je achtergrond bepaalt wie je bent, maar niet volledig - onderzoekt de schrijfster wat luxe is: grotere, geleende ideeën komen voorbij, maar zonder dat de boekenkast omvalt. Wat onderzocht wordt, is de vraag wat luxe is, vanuit een sociaal perspectief: als luxe met schaarste te maken heeft, heeft het ook met jaloezie te maken - en jaloezie komt nooit alleen. Daar speelt schaamte mee.

Wie durft wat hem werd voorgehouden af te zweren?

Worden wie je bent, dat is de uitdaging. En het blijkt geen luxe te zijn, maar bittere noodzaak.

En daar moet je inderdaad je tijd voor nemen.

De winnaar van de Essaywedstrijd 2013: Liset Hamming (gouden medaille).

Prof. dr. F.A.G. den Butter

Prof. dr. G.B.M. Engbersen

Drs. Ph.D. Huff

De juryvergadering vond plaats op 5 september 2013 en werd voorgezeten door Prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan (voorzitter KHMW). Naast de drie hierboven genoemde juryleden waren tevens aanwezig, Mr. M.R.M. Huygen (chef opinie NRC, adviseur van de jury), Prof. mr. A. Soeteman (wetenschappelijk secretaris KHMW) en Drs. S. van Manen (algemeen secretaris KHMW).